

**КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС, АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС,
ФІНАНСОВЕ ПРАВО І ПРОЦЕС. МІЖНАРОДНЕ ПУБЛІЧНЕ ПРАВО.
СУДОУСТРІЙ, ПРОКУРАТУРА ТА АДВОКАТУРА**

УДК 342.5

Книш Віталій Васильович,
кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри цивільного права і процесу
Івано-Франківського університету права
імені Короля Данила Галицького

**ЗАКОНИ ТА ПІДЗАКОННІ НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ УКРАЇНИ У
ЮРИДИЧНОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЗАХИСТУ КОНСТИТУЦІЙНИХ ПРАВ І
СВОБОД ЛЮДИНИ ТА ГРОМАДЯНИНА НА ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ
УКРАЇНИ**

У статті досліджено та систематизовано чинне законодавства України з питань визначення правового статусу особи на окупованих територіях України, досліджено проблеми правового регулювання у цій сфері. Встановлено, що правове регулювання у досліджуваній сфері має наступні особливості: 1) на законодавчому та підзаконному рівні визначення правового режиму окупованих територій та правового статусу наявного на них населення здійснюється на даному етапі хаотично і невпорядковано; 2) існує проблема дуалізму регулювання суспільних відносин на окупованих територіях. На території АР Крим – це дуалізм українського законодавства та окупаційного законодавства РФ. На території Донбасу – це дуалізм законодавства України та псевдоправових норм терористичних організацій ДНР та ЛНР тощо.

Ключові слова: права, свободи, правовий статус особи, гарантії правового статусу, окупована територія, правовий статус особи на окупованій території.

Постановка проблеми. Проблема юридичного визначення правового статусу особи на окупованих територіях України, визначення екстраординарних механізмів гарантування та забезпечення прав і свобод людини і громадянина у надзвичайних умовах останнім часом набули особливого значення. Тому, враховуючи вищенаведене, дана проблематика є актуальною та практично значимою.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Варто зауважити, що питання правового статусу населення на окупованих територіях України у тій чи іншій мірі висвітлювалось у колективній монографії за авторством В. В. Андріюка, Н. Т. Гергелюк, В. В. Книша, І. Р. Пташник, В. І. Розвадовського, Р. Т. Чернеги, яка була опублікована у 2015 році.

Разом з тим, враховуючи динаміку правовідносин на окупованих територіях України, розвиток законодавства, яке їх урегулює, питання законодавчого та підзаконного нормативно-правового регулювання у цій сфері потребує подальшого дослідження як з науково-теоретичної, так і з практично-прикладної точки зору.

Постановка завдання. Метою даної наукової статті є вивчення та систематизація

чинного законодавства України з питань визначення правового статусу особи на окупованих територіях України, визначення проблем правового регулювання, а також обґрунтування шляхів його удосконалення у цій сфері.

Виклад основного матеріалу дослідження. Свої особливості також мають законодавчий та підзаконний рівні правового регулювання статусу людини і громадянина на окупованих територіях України. Якщо вести мову про окуповану територію АР Крим, то тут можна вести мову про так званий дуалізм правового регулювання та правового впливу. З одного боку, на цю територію поширюється законодавство України, а з іншого боку – законодавство РФ як окупанта.

Варто зауважити, що ключовим нормативним актом України *на законодавчому рівні*, який визначає правовий статус АР Крим, є Закон України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» від 15 квітня 2014 року [3].

Вищевказаний закон мав свою передісторію. Зокрема, 20 березня 2014 року у першому читанні голосами 276 депутатів було прийнято за основу закон № 4473-1 «Про права громадян на тимчасово окупованій території» за авторством Сергія Соболева. Цей закон мав стати основою для підсумкового варіанту закону, в якому мали бути враховані пропозиції, викладені в альтернативних законопроектах депутатів Юрія Дерев'янка та Олега Ляшка, і який мав отримати назву «Про правовий режим та забезпечення прав і свобод громадян України на території Автономної Республіки Крим». 261 голосом депутати підтримали пропозицію про розгляд даного законопроекту у другому читанні за скороченою процедурою. Ухвалення закону у другому читанні було заплановано на кінець березня 2014 року, але згодом перенесене на пізніший термін [11].

Разом з тим, Агентство ООН у справах біженців в Україні розкритикувало проект, оскільки обмеження можуть ускладнити чи практично унеможливити для певних осіб можливість відвідати членів сім'ї, отримати медичну допомогу чи розпоряджатися своєю власністю у Криму. Було зазначено, що передбачені у законопроекті обмеження економічної діяльності та супутні міри кримінальної відповідальності поставлять жителів Криму перед дилемою: залишитися та порушувати українське законодавство, або виїхати. Так само, законопроект встановлює кримінальну відповідальність за «колабораційну діяльність», визначення якої є широким та нечітким [11].

Федерація роботодавців України виступила з заявою, що прийняття законопроекту може призвести до незворотних економічних наслідків. У ФРУ відзначили, що законопроект залишає неврегульованими питання порядку набуття і припинення права власності на території Криму, статус зареєстрованих у Криму українських підприємств та їх філій, порядок проведення фінансових операцій між розташованими на території Криму підприємствами з іншими суб'єктами господарювання, порядок сплати єдиного соціального внеску, порядок справляння заборгованості з кримських клієнтів, які відмовляються погашати борги та інше. У зверненні зазначалося, що законопроект містить багато ризиків для українського бізнесу, у зв'язку з чим ФРУ закликала не допустити прийняття законопроекту без проведення консультацій з представниками бізнесу.

Критичні зауваження до проекту закону висловили також О. Скрипник, член Координаційної ради громадських ініціатив з допомоги кримчанам та Асоціація «Виноградарі та винороби України».

Станом на 24 березня до проекту закону було внесено близько 200 поправок, які стосуються питань виборчого законодавства, виплати заробітних плат, збереження громадянства України та повноважень Міністерства оборони [11].

В цілому, Закон України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» було прийнято 15 квітня 2014 року. За ухвалення закону в цілому на пленарному засіданні проголосували 228 депутатів. Даний Закон визначає спеціальний правовий режим на цій території, а отже – і надзвичайний (неординарний, особливий) конституційно-правовий механізм реалізації та захисту правового статусу особи. Це впливає зі ст. 2 Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України», де зазначено, що даний Закон визначає статус території України, тимчасово окупованої внаслідок збройної агресії Російської Федерації, встановлює особливий правовий режим на цій території, визначає особливості діяльності державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій в умовах цього режиму, додержання та захисту прав і свобод людини і громадянина, а також прав і законних інтересів юридичних осіб [3]. При цьому, згідно ст. 3 даного Закону, тимчасово окупованою територією визначається: 1) суходутна територія Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, внутрішні води України цих територій; 2) внутрішні морські води і територіальне море України навколо Кримського півострова, територія виключної (морської) економічної зони України вздовж узбережжя Кримського півострова та прилеглого до узбережжя континентального шельфу України, на які поширюється юрисдикція органів державної влади України відповідно до норм міжнародного права, Конституції та законів України; 3) повітряний простір над вищевказаними територіями [3].

Отже, даний Закон, географічно визначаючи межі окупованої території, фактично визначає межі спеціального правового статусу населення на цій території та межі реалізації правового режиму самої території.

Слід також зауважити, що Закон України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» також встановлює наступні ключові положення, які стосуються правового статусу населення окупованої території АР Крим. Зокрема, у ст. 1 зазначено, що тимчасово окупована територія України (далі – тимчасово окупована територія) є невід'ємною частиною території України, на яку поширюється дія Конституції та законів України [3]. З даної норми впливає два основних положення: 1) юридичне визнання тимчасово окупованої території невід'ємною частиною території України; 2) юридичне визнання та збереження прав і свобод населення на окупованій території, які закріплені Конституцією та законами України. Саме тому законодавець цілком слушно відмовився від дублювання прав, свобод і обов'язків особи, які закріплені у законодавстві України, а зосередив основну увагу на гарантіях цих прав.

Разом з тим, Російська Федерація, як агресор, зі свого боку почала формувати своє правове поле впливу на окуповану територію АР Крим. Зокрема, 21 березня 2014 року було прийнято Федеральний Конституційний Закон РФ «Про прийняття до Російської Федерації Республіки Крим та утворення у складі Російської Федерації нових суб'єктів – Республіки Крим і міста федерального значення Севастополя» [7]. Як зазначено у ч. 2 ст. 1 вищевказаного Закону РФ, підставами прийняття в Російську Федерацію Республіки Крим є: 1) результати загальнокримського референдуму, проведеного 16 березня 2014 в Автономній Республіці Крим та місті Севастополі, на якому підтриманий питання про воз'єднання Криму з Росією на правах суб'єкта Російської Федерації; 2) Декларація незалежності Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, а також Договір між Російською Федерацією і Республікою Крим про прийняття в Російську Федерацію

Республіки Крим та утворення в складі Російської Федерації нових суб'єктів; 3) пропозиції Республіки Крим та міста з особливим статусом Севастополя про прийняття в Російську Федерацію Республіки Крим, включаючи місто з особливим статусом Севастополь; 4) даний Федеральний конституційний закон [7].

Вищевказаний Федеральний Конституційний Закон РФ на території АР Крим визначив права особи на соціальне забезпечення та охорону здоров'я. Зокрема, відповідно до ч. 1 ст. 11, громадяни України та особи без громадянства, які постійно проживають на території Республіки Крим або на території міста федерального значення Севастополя на день прийняття в Російську Федерацію Республіки Крим та утворення у складі Російської Федерації нових суб'єктів, визнані громадянами Російської Федерації відповідно до справжнім Федеральним конституційним законом або набули громадянство Російської Федерації відповідно до законодавства Російської Федерації про громадянство, мають право на отримання пенсій, допомоги та надання інших заходів соціальної підтримки, а також на охорону здоров'я відповідно до законодавства Російської Федерації [7].

Інші положення цитованого вище Закону РФ визначають певні обмеження, які стосуються прав на державну службу в Криму, здійснення підприємницької, адвокатської та іншої діяльності, а також передбачають певні обмеження, пов'язані з питаннями громадянства та так званім перехідним періодом.

Окремий нормативно-правовий акт присвячений питанням управління територіями Донецької та Луганської областей, а також гарантуванню прав населення на цих територіях. Таким актом є Закон України «Про військово-цивільні адміністрації», прийнятий Верховною Радою України 03.02.2015 року та підписаний Президентом України 26.02.2015 року. Даним законодавчим актом утворюються Згідно із вищевказаним законом, військово-цивільні адміністрації – це тимчасові державні органи, які діють на території Донецької та Луганської областей у складі Антитерористичного центру при Службі безпеки України і призначені для забезпечення дії Конституції та законів України, забезпечення безпеки і нормалізації життєдіяльності населення, правопорядку, участі у протидії диверсійним проявам і терористичним актам, недопущення гуманітарної катастрофи в районі проведення антитерористичної операції. Метою функціонування цих інституцій є: 1) забезпечення дії Конституції та законів України; 2) забезпечення безпеки і нормалізації життєдіяльності населення, правопорядку; 3) участь у протидії диверсійним проявам і терористичним актам; 4) недопущення гуманітарної катастрофи в районі проведення антитерористичної операції [2].

Окремим нормативно-правовим актом, який мав визначати право на місцеве самоврядування та правовий режим здійснення місцевого самоврядування у Донецькій та Луганській областях, був Закон України «Про особливий порядок місцевого самоврядування в окремих районах Донецької та Луганської областей» від 16 вересня 2014 року [6]. Даний Закон мав визначати тимчасовий порядок організації місцевого самоврядування, діяльності органів місцевого самоврядування в окремих районах Донецької та Луганської областей з наступною метою: 1) створення умов для якнайшвидшої нормалізації обстановки, відновлення правопорядку, конституційних прав і свобод громадян, а також прав і законних інтересів юридичних осіб; 2) створення умов для повернення жителів до вимушено залишених місць постійного проживання, їх реінтеграції; 3) для відновлення життєдіяльності в населених пунктах у Донецькій та Луганській областях та розвитку територій [6]. Даним Законом тимчасово, на три роки з дня набрання ним чинності, мав запроваджуватись особливий порядок місцевого самоврядування в окремих районах Донецької та Луганської областей. Крім того, у ст. 4

Даного Закону гарантувалось право мовного самовизначення кожного жителя в окремих районах Донецької та Луганської областей щодо мови, яку вважає рідною, вибору мови спілкування, вільного користування російською та будь-якою іншою мовою у суспільному та приватному житті, вивчення і підтримки російської та будь-якої іншої мови, їх вільний розвиток і рівноправність [6].

Разом з тим, у зв'язку з діями терористичних організацій ДНР та ЛНР на Донбасі та проведеними на їх території псевдо виборами у листопаді 2014 року дія цього законодавчого акта була скасована.

Окрему групу законодавчих актів, які впливають на правове регулювання режиму окупованих територій та статусу військовослужбовців у зоні проведення АТО, є закони військового та військово-мобілізаційного характеру, до яких належать: 1) Закон України «Про оборону України» від 06 грудня 1991 року з наступними змінами і доповненнями. При цьому у контексті досліджуваної нами проблематики особлива роль тут належить ст. 4 даного Закону, де визначено питання відсічі збройної агресії проти України. Зокрема, у цій статті зазначено, що у разі збройної агресії проти України або загрози нападу на Україну Президент України приймає рішення про загальну або часткову мобілізацію, введення воєнного стану в Україні або окремих її місцевостях, застосування Збройних Сил України, інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, подає його Верховній Раді України на схвалення чи затвердження, а також вносить до Верховної Ради України подання про оголошення стану війни. Органи державної влади та органи військового управління, не чекаючи оголошення стану війни, вживають заходів для відсічі агресії. На підставі відповідного рішення Президента України Збройні Сили України разом з іншими військовими формуваннями розпочинають воєнні дії. З моменту оголошення стану війни чи фактичного початку воєнних дій настає воєнний час, який закінчується у день і час припинення стану війни [5]; 2) Закон України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» від 21 жовтня 1993 року зі змінами і доповненнями. За ч. 4 ст. 3 даного Закону, зміст мобілізації становить: а) переведення національної економіки, органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій, а також адміністративно-територіальних одиниць України на роботу в умовах особливого періоду; б) переведення Збройних Сил України, інших військових формувань, Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту на організацію і штати воєнного часу [4]; 3) Закон України «Про військовий обов'язок і військову службу» від 25 березня 1992 року з наступними змінами і доповненнями. Відповідно до ч. 2 ст. 1 даного Закону, військовий обов'язок устанавлюється з метою підготовки громадян України до захисту Вітчизни, забезпечення особовим складом Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, а також правоохоронних органів спеціального призначення та Державної спеціальної служби транспорту, посади в яких комплектуються військовослужбовцями [1].

На *підзаконному рівні* окрема роль відводиться Указам Президента України з питань правового регулювання статусу окупованих територій та прав особи на цих територіях. Особливо це стосується указів з питань мобілізації, оскільки мобілізація військовозобов'язаних з метою подальшої їх участі в зоні АТО для подальшого звільнення окупованих територій та відновлення правового статусу населення на цих територіях. До таких Указів Президента України належать: 1) Указ Президента України «Про часткову мобілізацію» від 17 березня 2014 року № 303/2014 [8]; 2) Указ Президента України «Про часткову мобілізацію» від 21 липня 2014 року № 607/2014 [9]; 3) Указ Президента України

«Про часткову мобілізацію» від 14 січня 2015 року № 15/2015, за яким було проведено протягом 2015 року часткову мобілізацію у три черги протягом 210 діб. Передбачено також провести у період з 18 березня по 1 травня 2015 року звільнення в запас (демобілізацію) військовослужбовців, які були призвані на військову службу під час мобілізації, на особливий період відповідно до Указу Президента України від 17 березня 2014 року № 303 «Про часткову мобілізацію» [10].

У системі підзаконних нормативно-правових актів, які у тій чи іншій мірі визначають правовий статус населення на окупованих територіях України чи сам правовий режим цих територій, є постанови і розпорядження Кабінету Міністрів України. Серед числа постанов слід згадати Постанову Кабінету Міністрів України «Деякі питання фінансування бюджетних установ, здійснення соціальних виплат населенню та надання фінансової підтримки окремим підприємствам і організаціям Донецької та Луганської областей» від 07 листопада 2014 р. № 595, якою затверджено «Тимчасовий порядок фінансування бюджетних установ, здійснення соціальних виплат населенню та надання фінансової підтримки окремим підприємствам і організаціям Донецької та Луганської областей» [13].

Окремим джерелом у сфері правового регулювання статусу населення на окупованих територіях та правового режиму самих територій можна вважати рішення Конституційного Суду України. Прикладом цього є рішення Конституційного Суду України від 14 березня 2014 року № 2-рп / 2014. У цьому рішенні Конституційний Суд України визнав Постанову Верховної Ради Автономної Республіки Крим «Про проведення загальнокримського референдуму» № 1702-6/14 такою, що не відповідає Конституції України (є неконституційною), внаслідок чого вона втратила чинність [12]. Крім того, Конституційний Суд України в даному рішенні наголосив, що принципи цілісності і недоторканності території України в межах існуючого кордону, поширення суверенітету України на всю її територію встановлені Конституцією України. Звуження меж існуючого кордону України, виведення будь-якого суб'єкта адміністративно-територіального устрою України з її складу, зміна конституційно закріпленого статусу адміністративно-територіальної одиниці, зокрема Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, як невід'ємної складової частини України шляхом проведення місцевого референдуму суперечать зазначеним конституційним принципам. Питання про зміну території України вирішуються виключно всеукраїнським референдумом (стаття 73 Конституції України) [12]. Конституційний Суд України вважає, що Верховна Рада Автономної Республіки Крим, ухваливши Постанову, якою передбачено входження до складу Російської Федерації як її суб'єкта АРК, звернення до Президента Російської Федерації та до Державної Думи Федеральних Зборів Російської Федерації про початок процедури входження до складу Російської Федерації як суб'єкта Російської Федерації, винесення на референдум зазначених питань, порушила конституційний принцип територіальної цілісності України та вийшла за межі своїх повноважень, а отже, Постанова не відповідає статтям 1, 2, 5, 8, частині другій статті 19, статті 73, пункту 3 частини першої статті 85, пунктам 13, 18, 20 частини першої статті 92, статтям 132, 133, 134, 135, 137, 138 Конституції України [12].

Висновки. Таким чином, правове регулювання у досліджуваній сфері має наступні особливості:

1) на законодавчому та підзаконному рівні визначення правового режиму окупованих територій та правового статусу наявного на них населення здійснюється на даному етапі хаотично і невпорядковано. По-перше, відсутня системна ієрархія

нормативно-правових актів у цій сфері, а по-друге – виникає потреба у прийнятті єдиного кодифікованого акта, спрямованого на ефективне усунення режиму окупації з цих територій. На наш погляд, одним з таких актів має стати Кодекс військової служби та правоохоронної діяльності, який би надав на нормативному рівні цілеспрямованості у правовому регулюванні діяльності Збройних Сил та правоохоронних органів України;

2) існує проблема дуалізму регулювання суспільних відносин на окупованих територіях. На території АР Крим – це дуалізм українського законодавства та окупаційного законодавства РФ. На території Донбасу – це дуалізм законодавства України та псевдоправових норм терористичних організацій ДНР та ЛНР тощо.

Список використаних джерел

1. Про військовий обов'язок і військову службу : Закон України від 25 березня 1992 року з наступними змінами і доповненнями // ВВР України. – 1992. – № 27. – Ст. 385.
2. Про військово-цивільні адміністрації: Закон України від 26.02.2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : rada.gov.ua/news/Novyny/Povidomlennya/102962.html.
3. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України : Закон України від 15.04.2014 // ВВР України. – 2014. – № 26. – Ст. 892.
4. Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію : Закон України від 21 жовтня 1993 року зі змінами і доповненнями // ВВР України. – 1993. – № 44. – Ст. 416.
5. Про оборону України : Закон України від 06.12.1991 року з наступними змінами і доповненнями // ВВР України. – 1992. – № 9. – Ст. 106.
6. Про особливий порядок місцевого самоврядування в окремих районах Донецької та Луганської областей : Закон України від 16.09.2014 року № 1680-VII // ВВР України. – 2014. – № 45. – Ст. 2043.
7. Про прийняття до Російської Федерації Республіки Крим та утворення у складі Російської Федерації нових суб'єктів – Республіки Крим і міста федерального значення Севастополя : Федеральний Конституційний Закон РФ від 21.03.2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ipress.ua/articles/tekst_zakonu_pro_prynyattya_krymu_v_sklad_rossijskoi_federatsii_55494.html.
8. Про часткову мобілізацію : Указ Президента України від 17 березня 2014 року № 303/2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/303/2014>.
9. Про часткову мобілізацію : Указ Президента України від 21 липня 2014 року № 607/2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/documents/17911.html>.
10. Про часткову мобілізацію : Указ Президента України від 14 січня 2015 року № 15/215 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/15/2015>.
11. Проект Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uk.wikipedia.org/wiki>.
12. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційними поданнями виконуючого обов'язки Президента України, Голови Верховної Ради України та Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо відповідності

Конституції України (конституційності) Постанови Верховної Ради Автономної Республіки Крим «Про проведення загальнокримського референдуму» (справа про проведення місцевого референдуму в Автономній Республіці Крим) від 14.03.2014 № 2-рп/2014 // Конституційний Суд України. – 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/rada/show/v002p710-14>.

13. Тимчасовий порядок фінансування бюджетних установ, здійснення соціальних виплат населенню та надання фінансової підтримки окремим підприємствам і організаціям Донецької та Луганської областей, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України «Про деякі питання фінансування бюджетних установ, здійснення соціальних виплат населенню та надання фінансової підтримки окремим підприємствам і організаціям Донецької та Луганської областей» від 7 листопада 2014 р. № 595 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://chernobylpres.blogspot.com/2014/11/595-7-2014.html>.

Кныш В. В. Законы и подзаконные нормативно-правовые акты Украины в юридическом обеспечении защиты конституционных прав и свобод человека и гражданина на оккупированных территориях Украины

В статье исследовано и систематизировано действующее законодательство Украины по вопросам определения правового статуса человека на оккупированных территориях Украины, исследованы проблемы правового регулирования в этой сфере. Установлено, что правовое регулирование в исследуемой сфере имеет следующие особенности: 1) на законодательном и подзаконном уровне определения правового режима оккупированных территорий и правового статуса имеющегося на них населения осуществляется на данном этапе хаотично и неупорядоченно; 2) существует проблема дуализма регулирования общественных отношений на оккупированных территориях. На территории АР Крым – это дуализм украинского законодательства и оккупационного законодательства РФ. На территории Донбасса – это дуализм законодательства Украины и псевдоправовых норм террористических организаций ДНР и ЛНР.

Ключевые слова: права, свободы, правовой статус личности, гарантии правового статуса, оккупированная территория, правовой статус личности на оккупированной территории.

Knys V. V. Laws and regulations of Ukraine legally protecting the constitutional rights and freedoms of man and citizen in the occupied territories of Ukraine

The article explored and systematized the existing legislation of Ukraine concerning the legal status of rights in the occupied territories of Ukraine, studied the problems of legal regulation in this area.

It was found that the legal regulation in the field of study has the following features: 1) on the legislative and regulatory level, the definition of the legal regime of the occupied territories and the existing legal status of their population is carried out at this stage is chaotic and disordered; 2) there is the problem of dualism regulation of public relations in the occupied territories. On the territory of Crimea – a dualism of Ukrainian legislation and the occupation laws. On the territory of Donbass – a dualism of Ukrainian legislation and pseudo-legal norms of the NPT and terrorist organizations LC.

Key words: rights, freedom, the legal status of the person, guarantees the legal status, an occupied territory, the legal status of the individual in the occupied territory.

